

Vaccinatie tegen gordelroos

Nr. 2019/12, Den Haag, 15 juli 2019

Samenvatting

Gezondheidsraad



In 2016 heeft de Gezondheidsraad negatief geadviseerd over vaccinatie van ouderen tegen gordelroos, vanwege de beperkte bescherming die het destijds enige beschikbare vaccin bood (Zostavax®, Zoster Vaccine Live, ZVL). Inmiddels is er een nieuw vaccin op de markt: Shingrix® (Recombinant Zoster Vaccine, RZV). Daarom heeft de staatssecretaris van VWS de Gezondheidsraad verzocht opnieuw te adviseren over vaccinatie. De Commissie Vaccinaties van de raad heeft dit advies opgesteld.

Ziekte last voldoende aanleiding voor vaccinatie

Gordelroos komt vooral onder ouderen voor en heeft als ernstige complicatie dat langdurige zenuwpijn kan optreden (postherpetische neuralgie, PHN). Vooral de ziekte last veroorzaakt door PHN vindt de commissie aanleiding om vaccinatie tegen gordelroos te overwegen. Jaarlijks bezoeken circa 88.000 mensen de huisarts vanwege een gordelroosepisode. In ongeveer 5% van de gevallen is sprake van pijn

die langer dan drie maanden aanhoudt. De kans op langdurige pijn neemt toe met de leeftijd. Jaarlijks veroorzaakt gordelroos ongeveer 500 ziekenhuisopnames. Hoeveel mensen er jaarlijks aan gordelroos overlijden is moeilijk precies te zeggen, omdat het vaak gaat om patiënten met meerdere aandoeningen tegelijk. Geschat wordt dat er jaarlijks ongeveer 20 sterfgevallen door gordelroos zijn.

Werkzaamheid en veiligheid RZV goed

Het nieuwe vaccin RZV heeft een hoge werkzaamheid: het voorkomt in klinische studies bij volwassenen van 50 jaar en ouder rond de 90% van de gordelroos- en PHN-gevallen, ongeacht de leeftijd waarop vaccinatie plaatsvindt. De bescherming neemt de eerste vier jaar na vaccinatie slechts langzaam af. Omdat het vaccin nog maar kort beschikbaar is, zijn er nog geen gegevens over hoe goed het werkt op langere termijn en buiten het kader van klinisch onderzoek (effectiviteit). Gezien de hoge werkzaamheid is de verwachting dat de effectiviteit

voldoende hoog zal zijn en ook op langere termijn voldoende hoog zal blijven.

RZV is veilig. Wel komen er veel tijdelijke bijwerkingen voor, zoals spierpijn en pijn op de plek van de injectie. Deze kunnen hinder veroorzaken, maar duren niet langer dan drie dagen. Ernstige bijwerkingen zijn zeldzaam. De commissie oordeelt dan ook dat het nut van vaccinatie tegen gordelroos (gezondheidswinst) opweegt tegen de risico's (bijwerkingen).

Mensen met een verminderd functionerend immuunsysteem waren van deelname aan het onderzoek naar de werkzaamheid uitgesloten. Op grond van de samenstelling van het vaccin en van de eerste resultaten van klinische studies bij specifieke groepen patiënten, is er geen reden om aan te nemen dat het vaccin niet veilig zou zijn voor deze groep.



Nieuwe gegevens over ZVL leiden niet tot nieuwe conclusies

In 2016 oordeelde de commissie dat de werkzaamheid van ZVL onvoldoende was om vaccinatie van ouderen aan te bevelen. De beschermingsduur was te kort. Bovendien was ZVL niet veilig voor mensen met een verminderd functionerend immuunsysteem, omdat het een levend verzwakt vaccin is. Inmiddels zijn er nieuwe onderzoeken gepubliceerd over vaccinatie met ZVL in landen waar ouderen wel dit vaccin aangeboden krijgen. Deze laten zien dat de effectiviteit van het vaccin tegen gordelroos daalt van 60 tot 70% in het eerste jaar na vaccinatie tot 20 tot 30% na zeven of acht jaar. De effectiviteit tegen PHN ligt na acht jaar mogelijk nog rond de 45% volgens een studie. Deze resultaten zijn echter onzeker vanwege grote uitval in de onderzoeksgroep, wat de kans op vertekening vergroot. Ook nieuw onderzoek naar de veiligheid van het vaccin voor mensen met een verminderd functionerend immuunsys-

teem leidt niet tot een andere conclusie dan in 2016: voor hen is het vaccin niet geschikt.

Vaccinatie met RZV alleen doelmatig bij lagere prijs

De kosteneffectiviteit van vaccinatie met het nieuwe vaccin RZV is met de huidige prijs van het vaccin ongunstig. De kosteneffectiviteitsratio ligt rond de €42.000 per gewonnen levensjaar in goede gezondheid (QALY). Dat is aanzienlijk hoger dan de referentiewaarde van €20.000 per QALY die vaak wordt aangehouden voor preventieve interventies.

Advies

De commissie adviseert in beginsel positief over het vaccineren van ouderen tegen gordelroos met het nieuwe vaccin RZV. Hiermee is een collectief belang gemoeid, omdat het belangrijke bescherming biedt tegen een ziekte die veel pijn kan veroorzaken. De ziektelast van gordelroos geeft weliswaar aanleiding om te vaccineren, maar is relatief laag vergeleken met die van

andere ziektes zoals pneumokokken en influenza en veroorzaakt slechts zelden sterfte of blijvende restverschijnselen. De commissie vindt het daarom van belang dat de kosteneffectiviteit van vaccinatie de vaak gehanteerde referentiewaarde van €20.000 per QALY niet overschrijdt. Om dat doel te bereiken zou de prijs van het vaccin aanzienlijk moeten dalen.

Als wordt overgegaan tot vaccinatie beveelt de commissie aan extra aandacht te besteden aan de voorlichting aan ouderen, met name over de kortdurende maar hinderlijke bijwerkingen die zij kunnen verwachten en over het feit dat er twee doses vaccin nodig zijn voor een goede bescherming.

De commissie beveelt aan op de leeftijd van 60 jaar te vaccineren, omdat dat de meeste gezondheidswinst oplevert en het meest doelmatig is vergeleken met vaccineren op andere leeftijden. Om te bereiken dat alle ouderen beschermd worden tegen de gevolgen van



gordelroos, adviseert zij ook mensen die bij invoering van vaccinatie ouder dan 60 jaar zijn de mogelijkheid te bieden zich te laten vaccineren. De commissie realiseert zich dat de invoering van een dergelijk vaccinatieprogramma organisatorisch ingewikkeld is. Zij beveelt aan om bij te houden wat de opkomst is en hoeveel mensen de volledige serie van twee vaccinaties halen om te bepalen of de implementatie goed verloopt. Ook beveelt zij aan het wetenschappelijke onderzoek naar RZV te volgen om te bezien of de resultaten aanleiding geven het programma aan te passen, bijvoorbeeld door de leeftijd voor vaccinatie te verlagen.



De Gezondheidsraad, ingesteld in 1902, is een adviesorgaan met als taak de regering en het parlement 'voor te lichten over de stand der wetenschap ten aanzien van vraagstukken op het gebied van de volksgezondheid en het gezondheids(zorg)onderzoek' (art. 22 Gezondheidswet).

De Gezondheidsraad ontvangt de meeste adviesvragen van de bewindslieden van Volksgezondheid, Welzijn en Sport; Infrastructuur en Waterstaat; Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De raad kan ook op eigen initiatief adviezen uitbrengen, en ontwikkelingen of trends signaleren die van belang zijn voor het overheidsbeleid.

De adviezen van de Gezondheidsraad zijn openbaar en worden als regel opgesteld door multidisciplinaire commissies van – op persoonlijke titel benoemde – Nederlandse en soms buitenlandse deskundigen.

U kunt dit document downloaden van www.gezondheidsraad.nl.

Deze publicatie kan als volgt worden aangehaald:
Gezondheidsraad. Vaccinatie tegen gordelroos. Den Haag: Gezondheidsraad, 2019;
publicatienr. 2019/12.

Auteursrecht voorbehouden

